

ÉRTELMI FOGYATÉKOS GYERMEKEK NÉHÁNY FEJDMÉRETE

Írta: MOLNÁRNÉ, SZILÁGYI KATALIN

(Kossuth Lajos Tudományegyetem Embertani Intézete, Debrecen)

Orvosok, pszichológusok és pedagógusok régen foglalkoznak a fogyatékos gyermekekkel, különösen az értelmi fogyatékos esetekkel. Problémájuk megoldása társadalmi feladat, hiszen a cél az, hogy minden gyermek hasznos felnőtt emberré fejlődhesen.

FÓTI (2) felmérése alapján az összes fogyatékosok 86,6%-a értelmi fogyatékos, a többi megosztva érzékszervi és testi fogyatékos. Kombinatív fogyatékoság esetén az értelmi fogyatékos — nyomorék párosodás a leggyakoribb.

Az értelmi fogyatékosok problémája nem lehet közömbös az antropológus számára sem, mint azt már 1923-ban RANSCHBURG (10) is írta: „Az elme tana közös területe az orvosnak, a hivatásos pszichológusnak, a pedagógusnak Szorosan kell, hogy érdekelje a biológust, az antropológust, az ethnológust” Szerinte az *elme* szó fejezi ki legjobban az értelem, szellem, lélek, stb. együttes jelentését, és ez a latin szónak a pontos megfelelője.

De újabb irodalmi adatok (8) is bizonyítják, hogy antropológiai problémák is várnak megoldásra ezen a területen.

Sajnos ezeknek a betegeknek teljes gyógyítása egyelőre megoldhatatlan, hiszen — idegrendszeri károsodásuk igen nagy mértékű. A feladat tehát állapotuk javítása, és gondos gyógypedagógiai neveléssel és oktatással csökkent képességeiknek a maximális kibontakoztatása.

Ez a segítség annál hatékonyabb lehet, minél jobban ismerjük a fogyatékosok sajátosságait, jellegzetes vonásait, és minél korábban történik a fogyatékoság felismerése.

Ehhez szeretnék hozzájárulni antropológiai vizsgálataimmal, hiszen a vázolt feladat megoldásához a testi fejlettség részletes ismerete is segítséget nyújthat. Vizsgálataimat két szempont vezette: 1. Az értelmi retardáció, illetőleg annak öröklött esete hogyan mutatkozik meg a bőrlérendszeren, mint azonos eredetű (ektodermális) szerv. 2. A csökkent értelmi képesség csökkent avagy — az értelmi funkció kiesése, azaz minimális volta miatt — fokozott testi fejlődést von-e maga után.

Az 1. kérdést fejtegettem, és próbáltam rá választ adni előző cikkemben (7), míg jelen közleményben a testi fejlettségre jellemző néhány adatsorozatot ismertetek.

A felvett 18 méret közül elsőként néhány fontosabb fejdméret eredményeit közlöm. Ezeket nem is annyira a fejlődés évenkénti ütemének megállapítása szempontjából, hanem az abnormis külső egyik fő jellemzőjeként vettem figyelembe.

Anyag és módszer

Vizsgálataimat a debreceni Gyógypedagógiai Nevelő és Foglalkoztató-Intézetben végeztem, 1963–64. években. Felvettem 159 gyermek (92 fiú és 67 leány) test- és fejméreteit, összesen 18 -at; ezek közül most a következő fej-méreteket tárgyalom: fejkerület, fejhossz, fejszélesség, és az utóbbi kettőből számítható fejdex.

A méréseket MARTIN előírásai szerint végeztem (5, 6), acél mérőszalaggal ill. tapintókörzővel, a gyermekek fejét a német vagy frankfurti vízszintesbe állítva.

Az intézet növendékeinek csoportosítása több szempont szerint lehet, séges. Két alapvető csoportot képez a debilis és imbecillis tagozat, amelyek — oktathatóság szempontjából — az értelmi retardáció mértékét jelölő fokozatok. Mindkét csoporton belül igen változatos diagnózisú gyermekek találhatóak, akik legegyszerűbben két csoportba sorolhatók: familiárisan terhelt (ascendens) és szerzetten terhelt (ide tartoznak a szülési károsodást, encephalitist, meningitist, poliomyelitist stb. elszenvedett gyermekek). Mongoloid (Down-beteg) gyermekek is voltak az intézetben, akik mind az imbecillis tagozatba tartoztak. Ezen kívül az ismeretlen anamnézisű gyermekeket az „egyéb” kategóriába soroltam.

Ezeket a csoportokat testméretek szempontjából tovább kellene tagolni életkor szerint, ami az anyagot igen felaprózná, és statisztikailag értékelhetlenné tenné. Ezt a felosztást láthatjuk az 1. táblázaton.

Ennek kiküszöbölésére az egész anyagot közös sajátságuk, az oligophrenia alapján egy egységbe foglaltam. A felosztás nemek és korcsoportok szerint történt.

1. táblázat

A diagnosztizált anyag megoszlása korcsoportonként

Table 1. Distribution of the diagnosed children among age-groups

Életkor Age	Fiúk — Boys						Leányok — Girls									
	Imbecillis				Debilis		Együtt Together	Imbecillis				Debilis		Együtt Together		
	*M	F	Sz	E	F	Sz		E	M	F	Sz	E	F		Sz	E
7	—	—	—	2	—	—	3	5	—	—	2	—	—	—	—	2
8	—	1	—	1	2	—	1	5	—	—	—	—	1	—	—	1
9	—	2	1	4	3	1	5	16	1	2	1	1	1	2	2	10
10	—	—	—	—	3	1	5	9	1	—	2	1	2	1	1	8
11	1	1	1	—	9	2	4	18	1	1	1	2	3	1	7	16
12	—	1	2	1	1	—	2	7	1	—	—	—	4	2	2	9
13	1	—	—	—	3	1	11	16	—	—	1	1	3	—	5	10
14	1	—	—	—	2	—	3	6	—	—	1	—	1	1	4	7
15	—	—	—	1	3	2	1	7	—	—	1	1	—	—	1	3
16	—	—	—	—	1	—	2	3	—	—	—	—	—	—	1	1
Együtt Together	3	5	4	9	28	7	37	92	4	3	9	6	15	7	23	67

* M = Mongoloid; F = Familiáris értelmi fogyatékos — Family mentally deficient; Sz = Szerzett értelmi fogyatékos — Peristatic type mentally deficient; E = Egyéb — other

Érdeemes lett volna az imbecillis és debilis eseteket külön tárgyalni, mivel fejlődésükben szemmel látható különbségek is vannak. Az imbecillisek száma azonban olyan kevés a debilisek mellett, hogy összehasonlítási alapul nem szolgálhat.

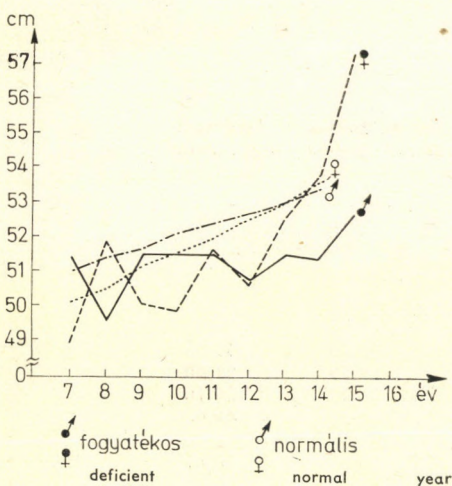
A méretekből koresoportonként és nemenként kiszámítottam a következő paramétereket: középérték (\bar{x}), szórás (s), a szórás négyzete v. variancia (s^2), a középérték hibája (s_x) és megadtam a variáció terjedelmét ($V_{\min} - V_{\max}$). A számításokat a biometriában használatos képletek segítségével végeztem el (11). Az így kapott értékeket a 2, 4, 6. és 8. táblázatokban foglaltam össze.

Az anyaghoz kontrollként feldolgoztam a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Embertani Intézete által gyűjtött debreceni általános iskolás gyermekek adatait, valamint RAJKAI hajdúsámsoni vizsgálatának adatait (9). Mindkét anyag kiválóan alkalmas az összehasonlításhoz való felhasználásra, mivel az általunk vizsgált gyermekek 83,62%-a is Hajdú-Bihar megyébe való. Esetleges eltérések létrejöttében tehát a rasszbeli, a környezeti (4), és egyéb tényezők szerepe kizárható.

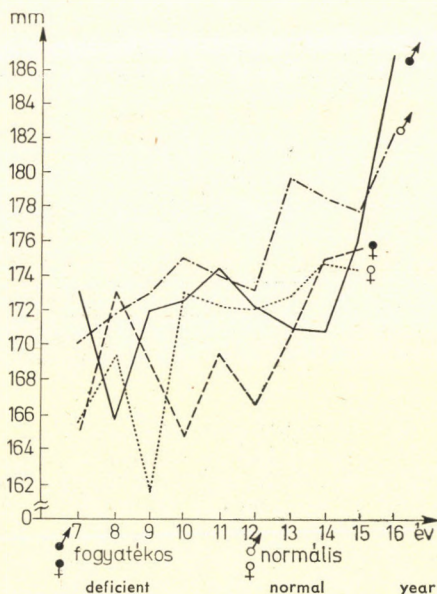
Munkám elvégzésében DR. MALÁN MIHÁLY professzor úr és KOVÁCS ISTVÁN igazgató úr (Gyógypedagógiai Nevelő és Foglalkoztató Intézet, Debrecen) segítettek. Ezért mindkettőjüknek e helyen is köszönetemet fejezem ki.

Eredmények és értékelés

Az ismertetésre kerülő fejméretek talán a legjobban reprezentálják az abnormis eseteket, hiszen a szellemi fogyatékosok között gyakori mikrocephalia, hydrocephalia és más kóros eltérések ezekben a méretekben jutnak legjobban kifejezésre.

1. ábra: A fejkerület átlagainak alakulása
Fig. 1. Features of the means of circumference of head

2. ábra: A fejhossz átlagainak alakulása
Fig. 2. Features of the means of head length

2. táblázat
A fejkerület számított paraméterei
Table 2. The parameters of head circumference

Életkor Age	Nem Sex	N	\bar{x}	$s_{\bar{x}}$	s	s ²	$V_{\min} - V_{\max}$
7	♂	5	51,40	0,72	1,62	2,61	49,2—54,1
	♀	2	49,05	1,25	1,77	3,13	48,0—50,4
8	♂	5	49,59	0,75	1,84	3,37	46,6—51,5
	♀	1	51,80	—	—	—	—
9	♂	16	51,47	0,60	2,47	6,08	47,8—58,6
	♀	10	50,10	0,59	1,81	3,27	46,2—52,2
10	♂	9	51,50	0,37	1,04	1,07	49,3—52,8
	♀	8	49,90	0,76	2,14	4,60	47,1—52,5
11	♂	18	51,50	0,32	1,35	1,81	49,3—54,0
	♀	16	51,60	0,62	2,40	5,76	44,8—55,4
12	♂	7	50,79	0,29	0,76	0,57	49,5—51,6
	♀	9	50,67	0,55	1,66	2,76	47,5—53,2
13	♂	16	51,53	0,33	1,37	1,88	49,7—55,0
	♀	10	52,52	0,44	1,39	1,93	50,7—54,6
14	♂	6	51,42	0,79	1,94	3,74	49,0—53,5
	♀	7	53,84	0,50	1,50	2,25	52,0—56,0
15	♂	7	52,69	0,98	2,77	7,65	50,4—58,5
	♀	3	57,32	1,97	5,22	27,24	52,5—68,3

3. táblázat
A fejkerület átlagainak összehasonlítása normális csoporttal
Table 3. Comparison of the means of head circumference to a normal group

Életkor Age	Normális		Oligophren	
	Hajdúsámson RAJKAI		Debreceni Gyp. M. SZILÁGYI	
	♂	♀	♂	♀
7	50,96	50,12	51,40	49,05
8	51,39	50,62	49,59	51,80
9	51,74	51,11	51,47	50,10
10	52,13	51,62	51,50	49,9
11	52,40	52,03	51,50	51,60
12	52,71	52,55	50,79	50,67
13	53,00	53,08	51,53	52,52
14	53,44	53,53	51,42	53,84
15	—	—	52,69	57,32

A fejkerületnél (2. táblázat, 1. ábra) ez nagyon szembetűnő, mivel a normális átlagok görbéje hosszszetszeti vizsgálatból származik (9), így valóságos növekedést ábrázol. Az oligophren fiúk fejkerületi átlagai a 7 éves csoporttól eltekintve a normális alatt helyezkednek el, és a különbség 9–14 évig egyre nő. Lányoknál 8 és 11 év kivételével szintén negatív irányú az eltérés, ami azt bizonyítja, hogy az oligophreniás esetek többsége mindkét nemnél a mikrocephalia felé tolódik el. A 15 éves lányoknál igen magas pozitív eltérés látható, amit egy 68,3 cm fejkerületű (valószínűleg hydrokephal) egyén okozott.

A normális csoportoknál a fiúk méretei a nagyobbak, míg az oligophreneknél egyértelmű nemi eltérés nem állapítható meg (3. táblázat).

A fejhossz (4. táblázat, 2. ábra) szabályszerű változását a kontroll csoportok görbájéről sem tudjuk leolvasni, mert bár nagy esetszámmal szere-

4. táblázat

A fejhossz számított paraméterei
Table 4. The parameters of head length

Életkor Age	Nem Sex	N	\bar{x}	$s_{\bar{x}}$	s	s^2	$V_{\min} - V_{\max}$
7	♂	5	173,00	4,91	10,95	119,90	162,0—189,0
	♀	2	165,00	5,00	5,14	49,70	161,0—170,0
8	♂	5	165,85	3,96	9,70	94,09	150,0—175,0
	♀	1	173,00	—	—	—	—
9	♂	16	171,75	2,27	9,35	87,42	161,0—198,0
	♀	10	169,00	2,07	6,55	42,99	161,0—178,0
10	♂	9	172,50	1,32	3,75	14,06	168,0—181,0
	♀	8	164,88	2,73	7,55	60,06	151,0—171,0
11	♂	18	174,45	1,60	6,60	43,56	165,0—185,0
	♀	16	169,35	2,18	8,45	71,4	143,0—182,0
12	♂	7	172,15	1,01	2,70	7,29	169,0—175,0
	♀	9	166,65	2,50	7,50	56,25	156,0—176,0
13	♂	16	170,90	1,50	6,20	38,44	162,0—187,0
	♀	10	170,50	1,57	4,95	24,50	164,0—180,0
14	♂	6	170,85	5,39	13,20	174,24	155,0—180,0
	♀	7	175,00	0,41	1,22	1,50	167,0—183,0
15	♂	7	176,25	4,09	11,60	134,56	163,0—198,0
	♀	3	175,70	0,59	1,57	2,48	163,0—190,0
16	♂	3	186,7	14,24	24,65	607,62	170,0—215,0
	♀	1	170,00	—	—	—	—

pelnek, de keresztmetszeti vizsgálat eredményeit tükrözik. Annyit azonban megállapíthatunk, hogy az oligophren csoportok ingadozása sokkal rapszodikusabb, a méretek terjedelme sokkal nagyobb. Egyértelmű eltérést ebben a méretben nem állapíthatunk meg. (5. táblázat)

A *fej szélesség* (6. táblázat, 3. ábra) hasonló variációt mutat, mint a fejhossz, míg a kontroll vonala sokkal simább lefutású, terjedelme sokkal kisebb, mint a fejhossznál.

A lányok feje szélesség szempontjából mind a terhelt, mind a kontroll csoportoknál jóval kisebb a fiúkénál, terhelt — kontroll összevetésben pedig a

5. táblázat

A fejhossz átlagainak összehasonlítása normális csoporttal

Table 5. Comparison of the means of head length to a normal group

Életkor Age	Nem Sex	Normális			Oligophren	
		Debrecen*		Hajdúsámson	Debreceni Gyp.	
		N	M. SZILÁGYI	RAJKAI	N	M. SZILÁGYI
7	♂ +	45	170,20	169,3	5	173,00
		43	165,55	167,1	2	165,00
8	♂ +	39	171,80	171,7	5	165,85
		44	169,25	169,3	1	173,00
9	♂ +	38	172,90	173,2	16	171,75
		45	161,60	171,0	10	169,00
10	♂ +	22	175,00	174,5	9	172,50
		28	173,05	172,1	8	164,88
11	♂ +	32	173,95	175,6	18	174,45
		46	172,30	173,3	16	169,35
12	♂ +	32	173,15	176,4	7	172,15
		38	172,10	174,6	9	166,65
13	♂ +	33	179,85	177,6	16	170,90
		22	172,75	175,5	10	170,50
14	♂ +	28	178,60	178,9	6	170,85
		35	174,86	176,8	7	175,00
15	♂ +	17	177,95	—	7	176,25
		14	174,30	—	3	175,70
16	♂ +	4	182,50	—	3	186,70
		1	—	—	1	170,00

* Intézeti adatgyűjtés feldolgozása — Processing of the data-collection of the Institute

6. táblázat

A fejszélesség számított paramétereit
Table 6. The parameters of head breadth

Életkor Age	Nem Sex	N	\bar{x}	$s\bar{x}$	s	s^2	$V_{min} - V_{max}$
7	♂ ♀	5	151,20	1,36	3,04	9,24	148,0—155,0
		2	139,00	1,00	1,40	1,96	138,0—140,0
8	♂ ♀	5	148,35	3,33	8,15	66,42	136,0—159,0
		1	148,00	—	—	—	—
9	♂ ♀	16	150,00	2,05	8,45	71,40	139,0—165,0
		10	141,50	2,40	7,60	57,76	127,0—155,0
10	♂ ♀	9	148,72	2,63	7,45	55,50	137,0—160,0
		8	144,76	2,44	6,92	47,89	133,0—155,0
11	♂ ♀	18	149,45	2,14	8,85	78,32	132,0—163,0
		16	147,48	1,91	7,38	54,46	132,0—159,0
12	♂ ♀	7	149,30	1,30	3,45	11,90	144,0—153,0
		9	145,78	1,49	4,48	20,07	137,0—151,0
13	♂ ♀	16	148,55	1,33	5,50	30,25	142,0—160,0
		10	144,80	1,74	5,50	30,25	137,0—156,0
14	♂ ♀	6	149,15	3,51	8,60	73,96	135,0—158,0
		7	148,35	0,33	1,00	1,00	141,0—156,0
15	♂ ♀	7	154,40	3,94	11,15	124,32	140,0—174,0
		3	147,85	0,61	1,61	2,61	140,0—158,0
16	♂ ♀	3	165,00	7,66	13,25	175,56	154,0—178,0
		1	142,00	—	—	—	—

terhelt csoport a kisebb fejű mindkét nemben. Így az eltérést a mikrocephalia irányába ez a méret is igazolja (7. táblázat).

A *fejindex* (8. táblázat, 4. ábra) sokkal alkalmasabb a fej jellemzésére, mint az előbb tárgyalt két méret külön-külön, ugyanis a kettő arányát fejezi ki, azaz a fej szélességét a fejhossz százalékában adja meg. Az indexek értékét a két csoportnál a 9. táblázat tartalmazza. Az ezekből készített grafikon jól szemlélteti az indexek évenkénti alakulását.

Az index-vonalak lefutása nem felel meg a várakozásnak, mivel különböző szabályszerűséget itt sem fedezhetünk fel. Ezt részben azzal magyarázhatjuk, hogy az egyes korcsoportokon belül az egyedi értékek nagyon variálhatnak, így ezek a szélsőséges esetek az átlagokat nagyon eltérítik.

7. táblázat

A fejszélesség átlagainak összehasonlítása normális csoporttal
 Table 7. The comparison of the means of head breadth to a normal group

Életkor Age	Nem Sex	Normális			Oligophren	
		Debrecen*		Hajdúsámson RAJKAI	Debreceni Gyp.	
		N	M. SZILÁGYI		N	M. SZILÁGYI
7	♂	45	150,36	149,5	5	151,20
	♀	43	147,20	144,3	2	139,00
8	♂	39	151,44	150,7	5	148,35
	♀	44	147,82	145,7	1	148,00
9	♂	38	152,64	151,6	16	150,00
	♀	45	147,78	146,6	10	141,50
10	♂	22	151,26	152,2	9	148,75
	♀	28	149,28	147,3	8	144,76
11	♂	32	153,70	152,8	18	149,45
	♀	46	145,40	148,0	16	147,48
12	♂	32	153,64	153,2	7	149,30
	♀	38	148,96	148,7	9	145,78
13	♂	33	155,88	153,6	16	148,55
	♀	22	147,92	149,3	10	144,80
14	♂	28	154,86	154,3	6	149,15
	♀	35	149,79	150,6	7	148,35
15	♂	17	156,72	—	7	154,40
	♀	14	149,93	—	3	147,85
16	♂	4	157,00	—	3	165,00
	♀	1	—	—	1	142,00

* Intézeti adatgyűjtés feldolgozása — Processing of the data collection of the Institute

GÖLLESZ (3) hasonló fejméreteket és a fejindexet vizsgálta, és a méreteket — valószínűleg a fent említett okok miatt — nem átlagolva grafikonon ábrázolta, hanem koordináta rendszerre vitt fel minden egyes méretet. Vizsgálatát kizárólag mongoloid imbecilleken végezte, és a fejindexek alapján 9 csoportba osztotta őket. Ezek a következők:

— — 66 ultradolichocephal
 66 — 71 hyperdolichocephal
 71 — 76 dolichocephal

8. táblázat

A fejindex számított paraméterei
Table 8. The parameters of cephalic index

Életkor Age	Nem Sex	N	\bar{x}	$s_{\bar{x}}$	s	s^2	$V_{\min} - V_{\max}$
7	♂	5	87,00	1,87	4,18	17,50	79,89—91,36
		2	85,00	1,50	2,12	4,50	82,35—87,73
8	♂	5	90,00	1,73	4,24	18,00	86,08—97,33
		1	85,55	—	—	—	—
9	♂	16	87,23	1,12	4,62	21,32	79,33—100,00
		10	83,80	0,71	2,25	5,07	78,40—94,51
10	♂	9	86,88	1,64	4,64	21,56	81,22—95,24
		8	88,12	1,08	3,05	9,27	85,29—92,72
11	♂	18	86,11	1,30	5,36	28,75	74,16—94,22
		16	87,13	0,79	3,08	9,49	77,78—94,64
12	♂	7	86,71	0,84	2,22	4,92	83,24—89,47
		9	87,11	1,08	3,26	10,63	80,00—91,67
13	♂	16	86,59	0,84	3,48	12,13	81,11—92,73
		10	84,90	1,18	3,75	14,10	79,55—91,76
14	♂	6	86,83	2,23	5,48	29,99	82,02—96,77
		7	85,00	1,27	3,81	14,50	78,33—90,70
15	♂	7	87,62	1,64	4,66	21,69	83,83—97,75
		3	84,71	0,99	2,63	6,91	80,57—88,76
16	♂	3	88,00	3,22	5,57	31,00	82,79—94,12
		1	83,53	—	—	—	—

76 — 81 mesokephal
 81 — 86 brachykephal
 86 — 91 hyperbrachykephal
 91 — 96 ultrabrachykephal
 96 — 103 isokephal
 103 — — hyperisokephal

Az esetek többsége a 81—96-ig terjedő három zónába esik. Anyagom ilyen értelmű csoportosítását a kontrollal együtt a 10. táblázatban láthatjuk. Ennek alapján fej típus szempontjából az oligophren és kontroll csoportok között különbség nem található, tehát az általában jellemző rövidfejűség az oligophreniás esetekben sem módosul.

9. táblázat

A fejindex átlagainak összehasonlítása normális csoporttal
 Table 9. Comparison of the means of cephalic index to a normal group

Életkor Age	Nem Sex	Normális		Oligophren	
		Debrecen*		Debreceni Gyp.	
		N	M. SZILÁGYI	N	M. SZILÁGYI
7	♂	45	88,83	5	87,00
		43	88,52	2	85,00
8	♂	39	87,77	5	90,00
		44	87,16	1	85,55
9	♂	38	87,09	16	87,23
		45	87,83	10	83,80
10	♂	22	86,64	9	86,88
		28	86,10	8	88,12
11	♂	32	87,07	18	86,11
		46	84,92	16	87,13
12	♂	32	87,31	7	86,71
		38	85,64	9	87,11
13	♂	33	86,54	16	86,59
		22	85,41	10	84,90
14	♂	28	85,14	6	86,83
		35	85,86	7	85,00
15	♂	17	86,35	7	87,62
		14	86,15	3	84,71
16	♂	4	86,50	3	88,00
		1	89,00	1	83,53

* Intézeti adatgyűjtés feldolgozása — Processing of the data collection of the Institute

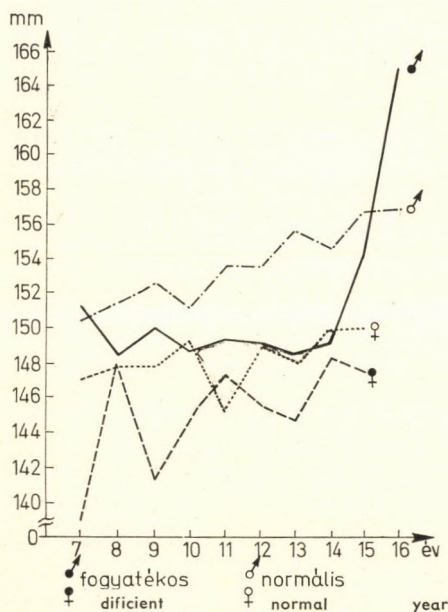
Összefoglalás

A szerző a szellemi és testi fejlettség közötti összefüggés keresése céljából antropológiai vizsgálatot végzett a debreceni Gyógypedagógiai Nevelő és Foglalkoztató Intézetben, ahol felvette 159 gyermek (92 fiú és 67 leány) 18 méretét. Ezek közül jelen közleményben 3 fejméret — fejkerület, fejhossz, fejszélesség — és a fejindex alakulásáról számol be. Normál kontrollként a debreceni egyetemi Embertani Intézet gyűjtéséből dolgozta fel debreceni

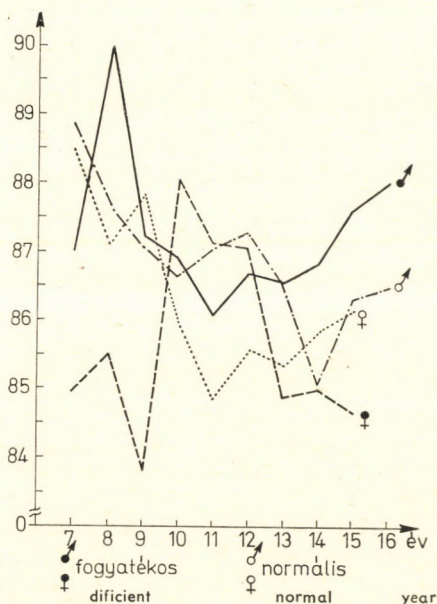
10. táblázat

A fejalkati típusok százalékos gyakorisága
Table 10. Frequency of head types expressed in percentage

Fejalkati típusok Types	Normális		Oligophren	
	Debrecen M. SZILÁGYI		Debreceni Gyp. M. SZILÁGYI	
	♂	♀	♂	♀
Dolichocephal	—	—	1,06	—
Mesocephal	3,42	3,83	2,13	8,82
Brachycephal	29,79	36,43	34,04	35,29
Hyperbrachycephal	48,29	45,69	43,62	44,12
Ultrabrachycephal	17,81	11,82	13,83	11,77
Isocephal	0,69	2,23	5,32	—

3. ábra: A fejszélesség átlagainak alakulása
Fig. 3. Features of the means of head breadth

4. ábra: A fejindex átlagainak alakulása
Fig. 4. Features of the means of cephalic index

általános iskolás gyermekek adatait, valamint felhasználta RAJKAI hajdúsámsoni adatait.

Fejkerületben a kontrollhoz képest egyértelműen negatív irányú az oligophrenék eltérése mindkét nemből, és ez az elmaradottság az életkor előrehaladtával fokozódik. A fejhossznál szabálytalanabb a különbség, viszont a fejszélesség ismét a kor előrehaladtával növekvő negatív eltérést mutat. Ez azt bizonyítja, hogy az oligophrenék fejméretei a mikrocephalia felé tolódnak

el, fejlődésük évenként fokozatosan csökken, és így méreteik korábban stabilizálódnak, mint a normális gyermekeké. Fejindexek alapján lényeges eltérés nem látható, az oligophrenek zöme is a brachykephal kategóriákba tartozik.

*

(Előadva a Magyar Biológiai Társaság Embertani Szakosztályának 1967. november 13-i szakülésén, közlésre beérkezett 1967. november 13-án.)

IRODALOM

1. EIBEN O.: Körmend ifjúságának testi fejlettsége. (Doktori értekezés) Szombathely, 1961. 261 o. — 2. FÓTI J.: Az értelmi és testi fogyatékosok problémájának néhány demográfiai vonatkozása egy budapesti adatfelvétel tükrében. Demográfia, 5. (1962) 82—96. — 3. GÖLLEZS V.: Retardation of somatic development in Down's disease (Mongolism). Acta Morph. Acad. Sci. Hung., 12. (1963) 85—102. — 4. KACSUR I.: Különböző környezetben élő tanulók testfejlődésének összehasonlító vizsgálata. Anthr. Közlem., 1. (1958) 85—103. — 5. MALÁN M.: Testméréstan. Az első magyar sportorvosi tanfolyam előadásai, 1931. 3—26. — 6. MARTIN, R.: Lehrbuch der Anthropologie, I. Jena, 1928. 180—203. — 7. MOLNÁRNÉ SZILÁGYI K.: Szellemi fogyatékosok bőrlécrendszer. Anthr. Közlem., 9. (1965) 57—75. — 8. MOSIER, H. D., H. J. GROSSMAN, H. F. DINGMAN: Physical Growth in mental Defectives. Suppl. to Pediatrics, 36. (1965) 465—519. — 9. RAJKAI T.: Általános iskolás gyermekek fejméreteinek változásai hosszmetzeti vizsgálatok alapján. Anthr. Közlem. 9. (1967) 3—24. — 10. RANSCHBURG P.: Az emberi elme, I. Az értelem. Budapest, 1923. V—XII. 247—279. — 11. THOMA A.: Folytonos eloszlású jellegek variációjának mérése. Anthr. Közlem. 4. (1957) 67—79.

SOME HEAD-MEASURES OF MENTALLY DEFICIENT CHILDREN

by

Katalin M. Szilágyi

(Summary)

Author has accomplished an anthropological research of the connection between mental and physical development in the Home and School For Backward Children in Debrecen, where she has put down 18 measures on 159 children (92 boys and 67 girls). She gives an account of three head-measures (circumference of head, head length, head breadth) and of the forming of cephalic index in this paper. For a normal control she treated the data of Debrecen primary-schoolchildren from the collection of the Anthropological Institute of Debrecen University, and she used RAJKAI's data from Hajdúsámson (nearby Debrecen) as well.

Compared with the control the deviation of the oligophrens shows an unambiguously negative tendency in the circumference of head in both sexes and this backwardness increases with the progress of age. In the case of head length the difference is more irregular, but the head breadth shows a growing negative deviation during the progress of age too. This proves that the head measures of oligophrens tend towards microcephalia, their development decreases gradually year by year and so their measures get stabilized earlier than those of normal children. No essential deviation can be seen on the basis of cephalic indices, the mass of oligophrens belong to the brachicephal categories.

A szerző címe: MOLNÁRNÉ, SZILÁGYI KATALIN
Debrecen 10.
KLTE Embertani Intézete